

Ekoci

ekoci.si@gmail.com

Številka: 092-199/2023/7

Datum: 19. 12 2024

Zadeva: Predlog izhodišč smernic za slovensko semenarstvo

Zveza: e-dopis z dne 2. 12. 2024

Spoštovani,

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP) je prejelo vaš dopis s prošnjo za proučitev pobud glede slovenskega semenarstva. Na podlagi tega ste nam posredovali naslednje predloge ciljev:

1. *cilj: Slovensko semenarstvo uvrstiti kot strateško dejavnost hrambe semen po načinu »in vivo« v državne rezerve.*
2. *cilj: Pospesiti ohranjanje in pomladitev slovenskih semen v genski banki.*
3. *cilj: Vzpostavitev panoge semenarstva in ustanovitev javne službe slovenskega semenarstva.*
4. *cilj: Prenos znanja o strateški semenski panogi.*
5. *cilj: Vzpostavitev blagovne znamke Slovenska semena, vzpostavitev verige od semena do krožnika ter povečanje samooskrbe in oskrbe javnih zavodov s trajnostno pridelano hrano iz slovenskih semen.*
6. *cilj: Ozaveščanje javnosti o slovenskih semenih.*
7. *cilj: Inovativni aktivni marketinški pristopi in nadgradnja aktivnosti »Ekološko in lokalno je idealno – pridelano iz slovenskih semen«*
8. *cilj: Zaščita slovenskih semen v genski banki.*

V nadaljevanju vam ministrstvo pošilja naslednje pojasnitve.

Spodbujanje semenarstva ter večja uporaba lokalnih sort zahteva celovit pristop, ki vključuje žlahtnjenje, ohranjanje in trajnostno rabo rastlinskih genskih virov, povečanje samooskrbe s certificiranim materialom lokalnih sort in njihove uporabe na kmetijah in seveda spodbujanjem potrošnikov k uporabi pridelkov lokalnih sort (promocija). Sodelovanje in izmenjava znanja med različnimi deležniki so ključnega pomena za doseganje trajnostnega in uspešnega kmetovanja na tem področju.

V luči prehranske varnosti je nacionalni interes, da bi dolgoročno ohranili čim več avtohtonega rastlinskega genskega materiala, lokalnih sort in povezanega znanja, tako z okrepljeno znanstveno raziskovalno dejavnostjo in javnimi službami, ki izvajajo strokovne naloge na

področju rastlinske pridelave kot s krepitvijo slovenskega semenarstva za zagotavljanje lokalnih sort na trgu in uporabo le-teh v pridelavi – na kmetijah in samooskrbnih vrtovih. Da bi se uporaba lokalnih sort na kmetijah povečala bo potrebno intenzivnejše sodelovanje in povezovanje vzdolž verige od žlahtniteljev, vzdrževalcev sort, semenarskih hiš in pridelovalcev semena do kmetovalcev in ostalih kupcev oziroma uporabnikov lokalnih sort. V ta namen so predvidene tudi nadaljnje podpore v okviru Skupne kmetijske politike, in sicer kmetovalcem za setev lokalnih sort, predvidene pa so tudi podpore vzdrževalcem lokalnih sort.

Glede dostopnosti akcesij oziroma semena iz rastlinske genske banke smo že pojasnili, da vzorčke semena posameznih akcesij iz genske banke lahko pridobijo raziskovalci in žlahtnitelji. Za kmetovalce to seme ni neposredno dostopno, saj v genski banki niso obravnavane registrirane sorte, za katere je dovoljeno trženje. Pripravljamo pa podlage za ohranjanje rastlinskih genskih virov na kmetijah pod okriljem rastlinske genske banke.

Glede pobude, da bi zaloge semena lokalnih sort ustvarili tudi v okviru Državnih blagovnih rezerv, smo že pojasnjevali, da smo izvedli posvetovanje z Državnimi blagovnimi rezervami in Ministrstvom za gospodarstvo, kjer so poudarili, da je potrebno ločiti ohranjanje avtohtonih oziroma lokalnih genskih virov v smislu ohranjanja kulturne dediščine in biotske raznovrstnosti ter zagotavljanje rezerv hrane in drugih dobrin v primeru kriz in izrednih dogodkov. V letu 2023 smo izvedli tudi posvetovanje z GIZ semenarstvo in UVHVVR, na katerem je bila podana ocena, da ni nevarnosti, da seme na slovenskem trgu ne bi bilo dostopno, saj med EU dobavitelji semena deluje ustrezen mehanizem zaloga semena na vseh ravneh dobavne verige. Poudarjeno je bilo, da to velja tudi za slovenske dobavitelje oziroma semenarske hiše. Glede na navedeno se seme ni uvrstilo v blagovne rezerve.

Zaradi nevarnosti genske erozije lokalnih sort je predvideno, da bo pridelava izhodiščnega materiala oziroma visokih vzgojnih stopenj lokalnih sort po novem lahko tudi predmet nalog javnih služb v poljedelstvu in vrtnarstvu.

Za potrebe osnovnih zalog semenskega materiala premalo uporabljenih vrst oz. lokalnih sort kmetijskih rastlin, zlasti zelenjadnic kategorije standardno seme pa tudi za demonstracijske dejavnosti, je Kmetijski inštitut Slovenije v okviru programov javnih služb za leto 2023 in leto 2024, v sodelovanju z MKGP in UVHVVR, pripravil prednostni izbor lokalnih sort, ki so se v letu 2023 začele razmnoževati na SPC Ptuj. Gre za izbor registriranih lokalnih sort, ki jih je dovoljeno tržiti v Sloveniji oziroma EU.

Slovenija si je v okviru Strateškega načrta skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SN 2023-2027) in Akcijskega načrta za razvoj ekološkega kmetovanja do leta 2027 (v nadaljevanju: ANEK) zadala ambiciozen cilj, da bomo do leta 2027 v Sloveniji imeli 18 % površin, ki bodo vključena v ekološko kmetovanje. Eno od ključnih vlog pri tem ima tudi podpora razvoju ekološkega semenarstva.

V okviru ANEK so za področje ekološkega semenarstva predvideni ukrepi, ki se nanašajo na naslednje vsebine:

- področje krepitve sodelovanja med kmeti ter kmeti in semenarskimi hišami pri pridelavi semena,
- razširitev evidence eko semen na sorte glavnih poljščin, krmnih rastlin in vrtnin,
- izobraževanje kmetov,
- povečanje podpor za semenarstvo na ha,
- razširitev banke semen z (avtohtonimi) ekološkimi sortami, ipd.

V okviru intervencije IRP19 Ekološko kmetovanje v okviru SN 2023-2027 se tako med drugim podpira pridelovalce, ki pridelujejo ekološko semenarstvo. Podpora znaša 1.200 EUR/ha, ki velja tako za pridelovalce v preusmeritvi kot pridelovalce, ki že imajo ekološki certifikat. V okviru intervencije RP38 konzorciji institucij znanja v podporo prehodu kmetijstva v zeleno, digitalno in podnebno nevtralnno je vključeno in podprto tudi semenarstvo.

Na MKGP tudi vodimo intenzivno izmenjavo z deležniki za ekološko kmetijstvo in ekološko semenarstvo znotraj Delovne skupine za ekološko kmetijstvo z namenom kontinuiranega razvoja in dopolnjevanja že obstoječih ukrepov.

S prijaznimi pozdravi.

Pripravili:

Joži Jerman Cvelbar, vodja oddelka
Maja Žibert, podsekretarka
Ana Frelih- Larsen, sekretar

Eva Knez
državna sekretarka

Poslano:

- naslovníku - po elektronski pošti